

Marcel-Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu-Găitan, *Colecția Achiziții Noi. Indice cronologic nr.25, vol. I (sf. sec.XIII-1685), București, Arhivele Naționale, 2002, VIII + 312 p.*

Volumul de față continuă seria inițiată de C.D. Aricescu prin publicarea, în anul 1872, a unui volum intitulat *Indice de documente aflate în Arhiva Statului și nepublicate încă* (în anul 1876 apărând volumul al II-lea al lucrării). În 1947, la dorința directorului general de atunci al Arhivelor Statului, profesorul Aurelian Sacerdoțeanu, s-a reluat publicarea indicilor cronologici, editându-se volumul cu nr. 11, pentru fondurile mănăstirilor: Cozia, Crasna, Dălhăuți, Dealul, Dedulești, Dintrunlemn, Sfânta Ecaterina-București, Fedeleşciori. Până în anul 1958, s-au întocmit 24 de volume pentru fondurile arhivistice ecleziastice din Țara Românească: Mitropolia, episcopii, mănăstiri, biserici și unul pentru Arhiva Militară din Timișoara.

Primele volume apărute au fost foarte sumare, conținând data și subiectul documentului, obiectul acestuia (moșie, sat, rumân), cota documentului și forma sub care s-a păstrat (original, copie, regest, mențiune). În urma criticilor aduse de unii recenzenți, conținutul indicilor s-a îmbogățit, în sensul că fiecare document cuprins în lucrare a fost prezentat sub formă de rezumat.

Indicii cronologici sunt lucrări care se pot întocmi mai ales pentru fondurile arhivistice feudale și pentru colecțiile în care documentele sunt grupate pe pachete, iar, în cadrul acestora, sunt ordonate cronologic. Prin indicele cronologic se realizează un instrument de cercetare care redă, strict cronologic, toate documentele dintr-un fond sau colecție, indiferent de forma în care acestea se păstrează: original, copie, traducere, ca documente distincte, sau sub formă de copii, regeste, rezumate și mențiuni aflate în perilipsisuri sau în diferite alte liste de documente.

Acum, după 44 de ani de la apariția ultimului volum al seriei anterioare, de indici cronologici, doamna Silvia Vătafu-Găitan și domnul Marcel-Dumitru Ciucă, director al Direcției Arhivelor Naționale Istorice Centrale, au realizat, după o muncă migăloasă și la care puțini se încumetă, volumul I al *Indicelui cronologic* pentru colecția *Achiziții Noi*.

Colecția, păstrată în depozitele Serviciului Arhive Feudale, Personale și Colecții, din Arhivelor Naționale, este alcătuită din categorii de documente foarte diverse: acte diplomatice, cartografice, manuscrise, majoritatea în limba română, provenind din Țara Românească, Moldova și Transilvania, dar și rezumate ale unor documente provenind din alte țări: Polonia, Rusia, Ungaria, Germania, Franța, Croația, Italia. Este a doua colecție, ca mărime, după cea intitulată *Documente Istorice*, care a fost preluată de la Biblioteca Academiei Române, și conține 3.109 pachete de documente, totalizând 56.071 unități arhivistice, numărul de documente fiind, evident, mult mai mare. De exemplu, există o listă de acte pentru o moșie din Moldova care conține peste 500 de documente.

Pentru a ne da seama de răbdarea și migala pe care au avut-o autorii lucrării, trebuie amintit faptul că documentele colecției sunt cuprinse în 54 de inventare, care au fost parcurse pentru a se selecta documentele necesare întocmirii acestui prim volum ce cuprinde repertoriul cronologic al tuturor documentelor din colecție, din perioada cuprinsă între sfârșitul secolului al XIII-lea și anul 1685, indiferent de forma sub care s-au păstrat în cuprinsul colecției.

Primul document prezentat este datat între sfârșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XV-lea și este un fragment de două file al tratatului moralo-ascetic, *Cele șapte păcate de moarte*.

Lucrarea este realizată din perspectiva metodologică actuală, punând la dispoziția celor interesați informații complete privind forma de păstrare a unui document sau al altuia, cât și conținutul acestuia, fiind de un real folos celor care urmăresc fie o anumită problemă, fie o regiune sau perioadă cronologică. Documentele cuprinse în acest volum pot completa informația istorică referitoare la organizarea administrativă, dregătoriile, categoriile sociale, viața bisericească și monahală a celor trei Țări Române și a capitalelor, Iași și București. De asemenea, pe lângă bogatele date privind organizarea internă, unele acte sunt importante surse despre relațiile Țărilor Române cu Poarta sau ale Moldovei cu Polonia.

Extrem de util este indicele de la finalul lucrării, care conține toate numele de locuri existente în rezumate și foarte multe nume de persoane (domnitorii Moldovei și Țării Românești, voievozii și principii Transilvaniei, marii dregători, membrii familiilor boierești și nobiliare, dregătorii orașelor, diecii, meșteșugarii, negustorii ș.a.), constituind, astfel, un prețios ajutor pentru orientarea celor care sunt interesați de informații de acest gen. În lucrarea prezentată, Silvia Vătafu-Găitan și Marcel-Dumitru Ciucă semnalează unele documente cu un conținut extrem de variat, care îmbogățesc în mod real imaginea de ansamblu asupra acestei perioade.

Cu speranța că, în curând, autorii vor realiza și următoarele volume pentru întreaga colecție, ne exprimăm convingerea că lucrarea va fi utilă celor care studiază trecutul și va fi un instrument de lucru necesar celor care întocmesc diverse ediții de documente. De asemenea, nu putem să nu subliniem necesitatea alcătuirii unor indici pentru toate fondurile ecleziastice din Moldova, pentru colecția *Documente Istorice*, ca și pentru alte colecții deținute de Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale și chiar și pentru colecțiile aduse din alte țări, sub formă de microfilm.

MIRELA COMĂNESCU

***Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea
Ion Antonescu, vol.VI (februarie-aprilie 1942),
București, Editura Noua Valahie, 2002, 615 p.***

Realizare de excepție a istoriografiei române, cel de-al VI-lea volum al colecției de Stenograme ale ședințelor Consiliului de Miniștri din timpul Guvernării mareșalului Ion Antonescu, perioada februarie-aprilie 1942, datorat domnului Marcel-Dumitru Ciucă și doamnei Maria Ignat, abordează în plan militar, pregătirile în vederea unor noi ofensive pe frontul antisovietic și a desfășurării de acțiuni militare în Crimeea. În plan intern, Guvernul Român și-a concentrat atenția asupra unor multiple probleme economice, buget, finanțe, administrație, politici școlare, demografie, nivel de trai, refugiați etc.

La fel ca în perioada anterioară, dezbaterile din Consiliul de Miniștri au fost dominate de mareșalul Ion Antonescu, acesta fiind preocupat de majoritatea greutăților cu care se confrunta România, uneori în domenii mărunte, care puteau să nu atragă atenția specială a conducătorului statului. Lectura stenogramelor relevă implicarea mareșalului Ion Antonescu în problemele importante ale țării: economie, comerț, relații cu Germania, administrarea provinciilor românești eliberate (Basarabia și Nordul Bucovinei), precum și a Transnistriei etc.

La 2 februarie 1942, sintetizând scopul activității sale, Ion Antonescu preciza: „Ceea ce mă preocupă pe mine acum este să ajung la sfârșitul acestui conflict cu națiunea românească cât mai puțin epuizată și astfel pregătită pentru a face față aceluiași greutate care vor fi mult mai mari decât cele care au rezultat din războiul trecut”. O atenție deosebită a acordat valorificării bogățiilor economiei, ale țării, conducerii eficiente a procesului de producție, considerând că, „din cauza dezorganizării, din cauza lenei, am pierdut locul pe care îl aveam, de una din cele mai principale țări din Europa” (p.379).

Pe aceleași coordonate de activitate recomanda ministerelor de profil să acorde atenție societăților străine, astfel încât să profite și ele și românii. Considerând utilă pătrunderea capitalului german în economia românească, Antonescu arăta că acest lucru trebuia făcut numai până la limita fixată de români. Cu alt prilej, acuzându-și unii colaboratori de corupție și slăbiciune în fața abuzurilor germane, el concluziona: „Dacă facem o excepțiune, o facem din prostie, pentru că avem sânge de sclavi, sau pentru că suntem de conveniență cu ei” (p.136).

Sugestivă este și propunerea făcută la 20 martie 1942 ca, în cadrul schimbului armament-petrol dintre Germania și România, să se constituie un cont special, căci, aprecia mareșalul, „nu putem să dăm grâul, porumbul și petrolul românesc în schimbul armamentului care se consumă pe câmpul de război și în interesul Germaniei și al altor țări și care nu constituie marfă de schimb pentru țărani noștri care dau cereale. Ei dau o marfă, noi trebuie să le dăm altă marfă”. Altfel, se aprecia că țara mergea „la ruină”.

În mod surprinzător, pentru unii dintre colaboratori, Ion Antonescu nu a ezitat să ia atitudine împotriva abuzurilor făcute de germani în România, inclusiv de membrii Grupului Etnic German, apreciind că acestea se datorau slăbiciunilor interne, că toți trebuiau să acționeze în cadrul prevederilor legale. În acest cadru a cerut, la 24 februarie 1942, să fie apreciat elementul românesc sau cel puțin să i se dea aceeași atenție ca celui străin, căci „se fac toate șicanele românilor și toate ușurințele străinilor. Dacă este cineva cu nume străin, imediat i se deschid toate ușile românești...Cum are un <<escu>> în coadă trebuie să stea la ușa și să aștepte fără nici o speranță că va căpăta ceva”. Aprecierea se baza pe numeroasele concesiuni făcute germanilor, care încercau să profite de poziția dominantă a Reichului în relațiile cu România.

Conducătorul Statului Român combătea, în ședințele Consiliului de Miniștri, fapt relevant în volum, rapoartele birocratice excesive și numeroasele furturi înregistrate la diverse niveluri ale societății românești, informând membrii guvernului, la 2 februarie 1942, că a cerut generalului Stoenescu să fie imprimat cu fierul roșu cuvântul „hoț” pe fruntea celor prinși furând. La 24 februarie, reluând această problemă, a făcut un recurs istoric, concluzionând că „nici o țară care e dominată de tâlhari, care are tâlhari sus și jos, n-a putut să-și mențină prestigiul și nici chiar existența”.

Cu toate că a condamnat, cu orice prilej, abuzurile săvârșite de administrația maghiară în Ardealul cucerit în 1940 de către Ungaria, Ion Antonescu a cerut autorităților să se poarte civilizat cu maghiarii din România. Ardelenilor din spațiul ocupat de Ungaria le-a cerut să reziste și să rămână în Ardeal până la eliberare, căci „dacă preotul fuge, învățătorul fuge, directorul de bancă fuge...dacă toți fug, cu cine mai rămâne țaranul? În caz contrar, ne slobozim la Est și ne maghiarizăm la Vest”.

Lectura lucrării permite relevarea a mult mai multor probleme cu care s-a confruntat Guvernarea mareșalului Ion Antonescu în această perioadă, inclusiv în ceea ce îi privește pe evrei, față de care mareșalul a greșit mult, declarând el însuși, la 24 februarie 1942: „Eu nu am stat inactiv și duc această luptă contra evreilor. Niciodată nu a existat o circumstanță mai favorabilă pentru această românizare”. Antisemit convins, Ion Antonescu a refuzat însă, în aceeași perioadă de timp, să dea curs cererilor lui Hitler de a imbarca și trimite, cu trenurile, pe evreii români în lagărele morții.

Lectura lucrării reprezintă singura modalitate de a cunoaște problemele abordate de Guvernul român în perioada februarie-aprilie 1942, precum și felul în care fiecare membru al Executivului s-a implicat în adoptarea deciziilor majore ale țării.

ALESANDRU D. DUȚU

***Stenogramele ședințelor Biroului Politic al
Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, vol.I,
1948, București, Arhivele Naționale, 2002, 456 p.***

Ca primă lucrare de acest fel pentru perioada regimului comunist în România, volumul *Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, vol.I, 1948, este extrem de util oricărei cercetări științifice a acelui moment de istorie românească.

Autorii, cunoscuți arhiviști și, în același timp, istorici ai regimului comunist în România, Camelia Moraru, Laura Neagu, Constantin Moraru, Constantin Neagu, Claudiu Dincă, George Mocanu, pun la dispoziția cititorului 52 de stenograme și procese-verbale, date între 22 ianuarie și 21 decembrie 1948, cu un conținut extrem de interesant, fără de care studierea și scrierea istoriei românești a anului 1948 ar fi, fără îndoială, incompletă.

Pentru o mai bună înțelegere a epocii istorice, documentele sunt precedate de un excelent studiu introductiv, semnat de domnul prof.univ.dr. Ioan Scurtu, care analizează principalele evenimente petrecute în acel an, 1948, decisiv pentru ceea ce s-a întâmplat în România în următoarele cinci decenii.

Lectura documentelor relevă abordarea de către cei care conduceau partidul comunist a unor probleme extrem de diverse, cu precădere pe linie de partid (organizare, propagandă, cadre etc.), dar și pe linie de stat (naționalizarea principalelor mijloace de producție, reforma administrativă, a sistemului de învățământ, unificarea bisericilor

greco-catolică și ortodoxă etc.). Pe ansamblu, însă, au primat discuțiile privind situația din interiorul partidului, care nu era deloc limpede, în condițiile declanșării luptei fracționiste, care ocupa o bună parte din timpul „tovarășilor de drum”.

Relevante sunt, în acest sens, interminabilele discuții asupra modului în care anumiți membri ai conducerii partidului, în special Iosif Chișinevski, au prelucrat Rezoluția Biroului Informativ (Cominformul) în problema iugoslavă, precum și teama apărută în acest context, unii dintre ei fiind acuzați de practici „titoiste” după schisma liderului de la Belgrad. Deși era evident faptul că respingerea cultului personalității era formală (pentru ca lumea să simtă în primul rând partidul și nu conducătorul), Gheorghe Gheorghiu-Dej profitând de „gafa” ideologului partidului, a făcut un adevărat rechizitoriu acestei practici, a incitat cu abilitate spiritele pentru a vedea reacția celorlalți, după care, văzând că Ana Pauker și Vasile Luca, considerați a fi principalii „oameni ai Moscovei”, au luat cu prudență apărarea lui Iosif Chișinevski, a pus, în final, capăt discuției, după ce a dovedit tuturor că aveau în permanență deasupra capului sabia lui Damocles. Dezbateră pe această temă, ca și pe altele, a relevat numeroase intrigi și moravuri ale elitei comuniste românești, care aveau să declanșeze la scurt timp luptele fracționiste de mai târziu.

În contextul în care Vasile Luca declara că nu avea nimic cu Emil Bodnăraș, dar arăta că nu era just ca portretul acestuia să fie pus alături de „tov. Stalin”, așa cum se întâmplase cu prilejul Zilei Victoriei asupra fascismului, de la 9 Mai, în contextul în care Vasile Luca preciza că după numele lui Stalin nu se putea striga nici numele lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, era clar că „acolo sus” ceva nu era în regulă, că nu avea prioritate soluționarea principalelor probleme ale țării, că abia se aștepta prilejul pentru a se ataca unul pe altul. Extrem de interesante și sugestive sunt și documentele care se referă la verificarea membrilor de partid, devenită, chiar dacă unele cifre și aprecieri erau exagerate pentru a legitima lupta de clasă, grăitoare pentru starea acestuia, din ce în ce mai aprigă. Din acest punct de vedere, unele informații sunt șocante și tragice dacă ar fi adevărate. În primul rând, pătrunderea elementelor legionare până în C.C. al P.M.R. (în tot partidul se aprecia că erau peste 100.000 de legionari, la un moment dat Gheorghe Gheorghiu-Dej afirmând că, dacă s-ar pune rigid problema și s-ar zice „afară cu legionarii”, s-ar rămâne fără membrii de partid).

Apoi, invocarea numărului extrem de mare de chiaburi și burghezi din cadrul societății românești (și chiar din partid), care nu constituia o realitate, ca pretext al ascuțirii luptei de clasă, acțiune care va avea rezultate catastrofale asupra întregului popor român, cunoscute fiind deportările în Bărăgan, în special, procesele și anii mulți de temniță la care au fost condamnați mulți oameni nevinovați, intelectuali, cu precădere, dar și simpli cetățeni.

Lectura documentelor relevă și relația cu „stăpânul” de la Kremlin, Gheorghe Gheorghiu-Dej îndemnând să se ceară „sfatul tovarășilor sovietici” și pentru mărunta problemă ridicată la 18 septembrie 1948, de Eduard Mezincescu, în legătură cu trecerea în zona de frontieră română a unor specialiști topografi iugoslavi. Teamă de Moscova și copierea modelelor sovietice rezultă și din precizarea făcută de Iosif Chișinevski, la 7 octombrie 1948, în finalul discuției privind reorganizarea învățământului superior. După ce Gaston Marin declarase că era „complet zăpăcit” în urma discuțiilor purtate, acesta i-a liniștit pe toți

afirmând: „Dacă ne vom conduce după sistemul franțuzesc o să iasă, desigur, prost, dar dacă ne vom orienta după sistemul sovietic, va ieși bine”.

Sugestivă pentru spiritul epocii este și scrisoarea autocritică a lui Constantin Doncea, din 28 septembrie 1948, înlocuit din funcție pentru că nu a rezolvat problemele Capitalei în lumina învățăturii marxist-leniniste, pentru că a subapreciat ascuțirea luptei de clasă, rolul conducător al partidului și al clasei muncitoare, că a introdus un spirit nesănătos, mic burghez etc. Pentru că „cenușa pusă în cap” nu a fost considerată suficientă, scrisoarea a trebuit să fie refăcută de Emil Bodnăraș și Gheorghe Apostol, în vederea publicării.

În afară de lista documentelor, lucrarea – redactată excelent de doamna Maria Ignat – mai cuprinde un indice antroponimic și un indice toponimic, extrem de utile, care înlesnesc studiul din partea specialiștilor.

ALESANDRU D. DUȚU

***România – Viața politică în documente, 1950,*
București, Arhivele Naționale, 2002, 390 p.**

În pofida resurselor financiare restrânse, Arhivele Naționale ale României au reușit, în anul 2002, să tipărească mai multe volume de documente – rod al trudei vrednicului colectiv de arhiviști cercetători, care, după anul 1989, au dezvoltat un program de cercetare vast și diversificat, meritând toată lauda și admirația noastră.

Volumul *România – Viața politică în documente, 1950*, tipărit recent, continuă seria inaugurată cu mai mulți ani în urmă, din care au apărut până în prezent anii 1945, 1946, 1947. Prezentul volum, prefătat de dr. Alesandru Duțu, a fost alcătuit de arhiviști de la Arhivele Naționale, în colaborare cu colegii de la Arhivele Militare Române și Arhivele Serviciului Român de Informații. Autorii volumului sunt: Alesandru Duțu, Elena Istrățescu, Maria Ignat, Ioana Alexandra Negreanu, Vasile Popa, Alexandru Oșca, Nevean Tunăreanu. Indicii (antroponimic, toponimic) au fost alcătuiți de Șerban Marin, redactorul volumului fiind Ioana Alexandra Negreanu.

Volumul *România – Viața politică în documente, 1950* cuprinde un total de 95 de documente, neadnotate, ordonate cronologic, acoperind calendaristic toate lunile anului 1950, cu cel puțin trei documente pe o lună (aprilie, august) și maximum 16 documente (martie). Important de precizat este proveniența documentelor: 60 din fondul C.C. al P.C.R., Căminare sau alte dosare; 14 din Arhivele Militare Române, îndeosebi fondul Direcția Superioară Politică a Armatei; trei din Arhivele Serviciului Român de Informații; 18 din alte fonduri de arhivă ale Direcției Arhivelor Naționale Istorice Centrale (fondurile Consiliul de Stat, Președinția Consiliului de Miniștri) sau ale Direcției Județene Giurgiu (două documente) etc. Acest fapt pune în evidență valoarea arhivistică

deosebită, mai ales a fondului C.C. al P.C.R., Cămară, dat deja în circuitul cercetării științifice.

Cât privește conținutul documentelor prezentate în volum, acestea vizează câteva domenii importante: politica internă și externă a statului român (circa 41 documente, din care 32 pentru politica internă și nouă pentru politica externă); activitatea organizatorică și de propagandă a partidului unic de guvernământ, comunist (28 documente); aspecte ale situației armatei și a problemelor de apărare națională (13 documente); 13 diverse alte documente.

Se poate afirma că, în linii generale, documentele prezentate în volumul *România – Viața politică în documente, 1950* acoperă domeniile principale ale societății românești pentru anul calendaristic 1950, dovedind preocuparea stăruitoare a autorilor de a nu omite aspectele semnificative ce au marcat societatea românească în acel an, pe care îl considerăm definitiv pentru implementarea modelului sovietic, stalinist, pe meleagurile românești. Este vorba, între altele, de: intensificarea colectivizării agriculturii și aplicarea unui regim drastic în colectarea produselor agricole; măsurile pentru o nouă împărțire administrativ-teritorială a României după modelul sovietic, cu raioane și regiuni, inclusiv o regiune autonomă, care schimba caracterul unitar al statului român, transformându-l în stat multinațional; hotărârea pentru elaborarea unei noi Constituții, adoptată în 1952, și care, prin esența stalinistă a acesteia, echivala România cu o republică sovietică; primele alegeri de deputați în sfaturile populare – noua formă de organizare a puterii politice la nivel local; încheierea, după doi ani, a acțiunii de verificare a membrilor de partid, cu eliminarea a 20 % din aceștia ca fiind elemente dușmănoase, carieriste, mic-burgheze etc.; adoptarea cifrelor primului plan cincinal, 1951-1955, ș.a.m.d. Cert este că în toate domeniile societății românești se aplica, în proporție sporită, cu înverșunare, principiul devastator al luptei de clasă, al dictaturii proletariatului, pe temeiul așa-zisei învățături staliniste. Stalin mai trăia și cultul personalității acestuia atinsese și în România cote paroxistice, mai ales că în decembrie 1949 se aniversaseră, cu fastul propagandistic adecvat, 70 ani de la nașterea acestuia.

Am putea spune că, fără excepție, toate documentele cuprinse în volumul *România – Viața politică în documente, 1950* au o valoare arhivistică deosebită, permit conturarea unei imagini aproape complete asupra spiritului stalinist ce bântuia prin structurile societății românești, promovat și susținut cu înverșunare, la acea dată, de uriașul aparat propagandistic al partidului unic de guvernământ, comunist. Documentele prezentate în volum oferă cercetătorului istoric o multitudine de aspecte semnificative, pe temeiul cărora se pot dezvolta teme coerente de cercetare, atât de mult așteptate astăzi în istoriografie, cu dramatismul zguduitor inclus în unele documente sau cu savoarea umorului involuntar aflat în altele.

Considerăm volumul prezentat o reală reușită și felicităm sincer pe autori.

AUREL PENTELESCU

**Filofteia Rânziș, *Arhive personale și familiale.*
Repertoriu arhivistic, vol.II, București,
Arhivele Naționale, 2002, 352 p.**

O recentă apariție editorială, realizată sub egida Arhivelor Naționale, cel de al doilea volum al lucrării *Arhive personale și familiale. Repertoriu arhivistic*, având-o ca autoare pe Filofteia Rânziș, vine în sprijinul celor interesați în activitatea unor familii sau personalități cu un rol important în viața politică, socială, științifică sau artistică a țării.

Fondurile personale și familiale se constituie într-un tezaur documentar valoros, fapt demonstrat de cantitatea și calitatea informațiilor deținute, precum și de numărul mare de cercetători care consultă aceste arhive.

Lucrarea cuprinde descrierea unui număr de 587 de fonduri arhivistice aflate la Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale (385) și la Direcțiile Județene ale Arhivelor Naționale Cluj (147), Dâmbovița (25), Galați (6), Giurgiu (7), Gorj (7), Harghita (4) și Hunedoara (8).

Repertoriul este constituit din fișe complexe de prezentare a documentelor fondurilor personale și familiale, concepute potrivit cerințelor de elaborare a unui astfel de instrument științific: 1-date generale despre fond (denumire, anii extremi ai documentelor, numărul unităților arhivistice, numerele de inventare arhivistice și limbile în care sunt scrise documentele); 2-informații generale despre creatorul fondului; 3- descrierea diferitelor fragmente aparținând aceluiași creator; 4-bibliografia fondului sau colecției, acolo unde aceasta a putut fi urmărită.

O parte importantă a lucrării este consacrată arhivelor de dimensiuni reduse ce constituie colecția *Scriitori și artiști români și străini* și colecția *Personalități din domeniile economic, politic, militar și tehnic*, conservate la Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale. În vederea facilitării accesului la piesele documentare care compun cele două colecții, au fost organizate „mici” fonduri personale sau familiale, ordonate alfabetic, în funcție de numele creatorului.

La prima vedere, cele două colecții pot părea modeste din punctul de vedere al cantității sau conținutului documentelor. Au însă un mod de organizare care unora li se dezvăluie abia acum. Într-un astfel de fond există un ansamblu informațional care personalizează un individ: acte de stare civilă și de studii, scrisori personale și de familie, ilustrate, caiete sau însemnări zilnice, manuscrisele unor lucrări științifice sau literare, ordine și distincții militare și științifice, invitații la manifestări și programe ale acestora, schițe și arbori genealogici, fotografii, amprente sigilare, desene, gravuri, stampe și timbre, colecții de ziare sau de reviste.

Prin urmare, meritul acestui repertoriu arhivistic este tocmai prezentarea unor „bijuterii” arhivistice ce cuprind informații despre scriitori și oameni de cultură (Gheorghe Asachi, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Vasile Alecsandri, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Gala Galaction, Constantin Noica, Mircea Eliade, Radu Gyr, Titu Maiorescu), dar și despre istorici (Vasile Pârvan, A.D. Xenopol), artiști plastici (Aurel Bordenache) sau actori români (Agatha Bârescu). Sunt semnalate și documente

referitoare la scriitori străini (sau creații ale acestora), precum Alphonse de Lamartine, André Malraux, Guy de Maupassant, Marcel Proust, Jules Verne, Emile Zola.

Din cadrul colecției *Personalități din domeniile economic, politic, tehnic, militar și tehnic* sunt de menționat documente aparținând lui P.S. Aurelian, Constantin Dissescu, Mihail Manoilescu, Ioan Mocsanyi-Stârcea, Emil Socec etc.

Documentele incluse în fondurile personale și familiale păstrate la Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale reprezintă surse valoroase care reflectă realități economice, sociale și culturale transilvănene. Se fac referiri la arhive familiale (Bethlen din Criș, Kornis de Göncztuszka, Apor) sau personale (Alexe Procopovici, George Barițiu, Timotei Cipariu, Valeriu Braniște, Karl Kurt Klein, Lajos Kelemen).

Atmosfera politică și viața cotidiană a Olteniei în secolele al XIX-lea și al XX-lea se regăsesc în documentele fondurilor personale (Gheorghe Magheru, Nicolae Bidnei, Gheorghe Ruscescu) sau familiale (Corbescu, Vorvoreanu) conservate în depozitele Direcțiilor Județene Dâmbovița și Dolj ale Arhivelor Naționale.

Sunt evidențiate documentele fondului Aristide Serfioți (D.J.A.N. Galați), manuscrisele lucrărilor lui Vasile Cărăbiș și Lucian Tamaris (D.J.A.N. Gorj), documentele familiei Both (D.J.A.N. Harghita) sau manuscrisele lucrărilor istoricului Silviu Dragomir (D.J.A.N. Hunedoara).

Indicii, de arhive, antroponomic și toponimic, care înlesnesc folosirea acestui repertoriu ca instrument de lucru, au fost alcătuiți de Florica Bucur, iar redactorul de carte este Ioana Alexandra Negreanu.

Apreciam că se impune continuarea acestui demers, concretizată în publicarea pe mai departe a repertoriului fondurilor personale și de familie, aflate în custodia celorlalte Direcții Județene ale Arhivelor Naționale.

CARMEN DOBROTĂ

***Documente privind istoria orașului Brașov (Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt)*, vol. VIII, fascicula 2: *Annales ecclesiastici 1556 (1531) - 1706 (1763)*, ediție îngrijită de Gernot Nussbächer, Brașov, Editura Aldus, 2002, 528 p.**

Volumul VIII, fascicula 2, al seriei *Documente privind istoria orașului Brașov (Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt)*, a văzut lumina tiparului în anul 2002, sub egida Direcției Județene Brașov a Arhivelor Naționale și a Societății Transilvane din Heidelberg. Ediția, o sursă de informare deosebită, îngrijită de domnul Gernot Nussbächer, cuprinde documente din perioada 1556 (1531)–1706 (1763), scrise în limbile latină și germană.

Prezenta fasciculă, a doua din volumul VIII, din seria *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt* (prima fasciculă a acestui volum fiind tipărită în urmă cu 75 de ani), respectă aproape cu exactitate prezentarea documentelor din volumul redactat de Julius Gross, cules în tipografia Markus din Sighișoara. Sursele folosite de Julius Gross se află în cea mai mare parte în Arhiva Bisericii Negre din Brașov. Volumul lui Julius Gross este structurat în cinci secțiuni: 1. *Acta Capituli Barcensis, 1556-1577* (p. 1-127); 2. *Socoteli ale capitolului și chitanțe, 1531-1577* (p. 128-185); 3. *Inventaria bonorum parochialium capituli Barcensis 1556* (p. 186-193); 4. *Rationarius aedituorum ecclesiae apud S. Bartholomeum (1560-1763)* (p. 194-215); 5. *Acta Capituli Barcensis (Continuatio) (1578-1706)* (p. 216-464), iar fascicula a doua a volumului VIII este structurată astfel: Cuvânt înainte (în limbile română și germană); Introducere bilingvă; Descrierea surselor prezentului volum (în limbile română și germană); Observații și completări; Textul pregătit pentru tipar de către Gross (p. 1-464); Indicele pentru locuri și persoane; Reprodusuri.

În *Cuvântul înainte*, doamna Elisabeta Marin, editorul volumului, subliniază necesitatea valorificării documentelor, prezentând și lista publicațiilor apărute sub egida Direcției Județene Brașov a Arhivelor Naționale. Domnul Gernot Nussbächer punctează, în *Introducerea* lucrării, structura prezentului volum și ne oferă informații despre Julius Gross și volumul redactat de către acesta.

Arhiva Capitulului Țării Bârsei, texte narative și izvoare privind istoria bisericească din secolele XVI-XVII, Brașovul și Țara Bârsei, dar și probleme generale ale Transilvaniei constituie sursele celei de-a doua fascicule din volumul VIII.

Paginile 1*-46* sunt rezervate pentru *Observații și completări*, rezultate din colajarea textelor tipărite de la paginile 1-464, cu sursele arhivistice; este indicat numărul paginii și al rândului, iar unde sunt necesare completări – cuvinte și fragmente care lipsesc.

În volum, documentele sunt grupate în cinci secțiuni. *Actele Capitulului Țării Bârsei (Acta Capituli Barcensis)*, documente scrise în limbile germană și latină, sunt rapoarte privind ședințele sinodale, statute ale bisericilor, circulare ale decanilor, invitații la ședințele organizate la Brașov, Cristian-Brașov, Bod, Prejmer, Râșnov, Feldioara, ordine de chemare a decanilor la sinoade, scrisori de recomandare, acte privind doctrina, botezul, masa Domnului, bunurile bisericești, căsătoria și divorțul, vrăjitoria, întrunirile nocturne, disprețul față de preoți, blamarea dușmanilor ș.a.

În prezentul volum au fost incluse socoteli și chitanțe ale Capitulului (1531-1577), scrise în limba latină, și inventare atât ale bunurilor parohiale din Capitulul Țării Bârsei (Brașov, Râșnov, Vulcan, Codlea, Hălchiu, Feldioara, Rotbav, Măieruș, Prejmer, Hărman, Bod, Sânpetru, Cristian-Brașov ș.a.), cât și ale paznicilor ecleziastici la S.Bartholomeu (1560-1763).

Fascicula a doua din volumul VIII al seriei *Documente privind istoria orașului Brașov* a apărut cu sprijinul financiar al Societății de Studii Transilvane din Heidelberg și al landului Nordrhein-Westfalen și a fost tipărit la tipografia româno-italiană „Mondoprint” S.A. din Brașov, sub egida Editurii „Aldus”.

**Publicații străine intrate în Biblioteca documentară
a Arhivelor Naționale în anul 2002**

Volume

1. *Access to Official Documents and Archives. Report from an Eu-Conference on Access to Official Documents and Archives in Lund, Sweden, April 5-6, 2001.* Stockholm, Swedish National Archives, 2001, 151 p.
2. Ait, Ivana; Vaquero Piñeiro, Manuel, *Dai casali, alla fabbrica di San Pietro. I Leni: nomi d'affari del Rinascimento*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 338 p.
3. *Annuaire des institutions documentaires nationales de la francophonie: archives nationales, bibliothèques nationales, bibliothèques parlementaires, centre nationaux d'IST/1998*, Hull, Banque Internationale d'Information sur les États Francophones, 1998, 56 p.
4. *Archives of Former International Organizations of the States of Central and Eastern Europe. Papers of the International Conferences, Warsaw, October 13-14, 2000, Moscow, May, 21-22, 2001.* Warszawa, 2001, 214 p.
5. Archivio di Stato di Firenze, *I Consigli della Repubblica fiorentina. Libri fabarum XIII e XIV (1326-1331)*. Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 520 p.
6. Archivio di Stato di Genova, *Inventario dell'Archivio del Banco di San Giorgio (1407-1805. Vol. II. Affari generali. Tomo I.* Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2001, 368 p.
7. Archivio di Stato di Trieste, *Inventario dell'Archivio di Igino Brocchi. 1914-1931*. Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 208 p.
8. *Archiwa W Polsce. Informator Adresowy (stan z 30 czerwca 2000 roku)*. Warszawa, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Centralny Ośrodek Informacji Archiwalnej, 2000, 204 p.
9. *Arts and Society in Flanders and the Netherlands*. Bruges, „Stichting Ons Erfdeel”, 2002, 320 p.
10. *Az MSZMP Központi Vezető Szervei Üléseinek Napirendi Jegyzékei. IV 1-2. Kötet. 1981-1989*, Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2001, 2 vol., 526 p.
11. *Beni culturali a Napoli nell'Ottocento. Atti del Convegno di Studi, Napoli, 5-6 novembre 1997*. Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 287 p.
12. *Carteggio degli Oratori Mantovani alla Corte Sforzesca (1450-1500). III. 1461*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 471 p.
13. Clewing, Konrad, *Staatlichkeit und nationale Identitätsbildung, Dalmatien in Vormärz und Revolution*. München, R. Oldenbourg Verlag, 2001, 464 p.

14. Conseil International des Archives *XIIIe Congrès International des Archives, Beijing, 1996, XIIIe Session de l'Assemblée Générale, Beijing, 4,5 et 6 septembre 1996*. Paris, [CIA], 1996, 145 p.
15. Dërmaku, Ismet, Nikolla N. *Naço-Korça (1843-1913). Apostull i shqiptarizmit*. Prishtinë, 2000, 433 p.
16. *Des archives de l'architecture aux archives de la ville. Table ronde tenue aux Archives Nationales les 18 et 19 juin 1998*, Paris, Direction des Archives de France, 2000, 192 p.
17. Dhérent, Catherine, *Les archives électroniques. Manuel pratique*, Paris, Direction des Archives de France, 2002, 104 p.
18. Drejtoria e Pergjithshme e Arkivave. Opšta Direkcija Arhiva, *Mali i zi në Dokumentet Arkivore Shqiptare. Crna Gora u Arhivskim Dokumentima Albanija*. Tiranë, 2001, 87 p.
19. *Fondscatalogus. Catalogue des Publications/2000*, Brussel, Algemeen Riksarchief, 1999, 104 p.
20. *Fonti per la storia della scuola. V. L'istruzione universitaria (1859-1915)*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 376 p.
21. *Guida alle fonti per la storia del brigantaggio postunitario conservate negli Archivi di Stato. II*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 750 p.
22. *Guida degli Archivi capitolari d'Italia*. Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 336 p.
23. Hausleitner, Mariana, *Die Rumänisierung der Bukovina. Die Durchsetzung des nationalstaatlichen Anspruchs Grossrumäniens, 1918-1944*, München, R. Oldenbourg Verlag, 2001, 500 p.
24. *Information and good Governance*, Berne, Swiss Agency for Development and Cooperation, Swiss Federal Archives, 2001, 18 p.
25. *Information et bonne gouvernance*. Berne, Direction du Développement et de la Coopération, Archives Fédérales Suisses, 2001, 19 p.
26. Ketelaar, F.C.J., *Training, refresher Courses and additional Training*, Bruxelles, Archives Générales du Royaume, 2002, 11 p.
27. Kovács, Ákos, *Játék a tüzzel. Fejezetek a magyarországi tüzijátékok és diszkvilagitások XV-XX. Századi történetéből*. [Budapest], Helikon, Kiadó, 2001, 188 p.
28. *L'Archivista sul confine. Scritti di Isabela Zanni Rosiello*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 453 p.
29. *La memoria silenziosa. Formazione, tutela e status giuridico degli archivi monastici nei monumenti nazionali. Atti del convegno, Veroli, Abbazia di Casamari, 6-7 novembre 1998, Ferentino, Palazzo comunale, 8 novembre 1998*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 304 p.
30. *Le biblioteche d'archivio. Atti della giornata di studi, Roma, 24 febbraio, 1999*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Direzione generale per gli archivi, 2001, 195 p.

31. *Le deliberazioni del Comune di Pescia (1526-1532). Regesti*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 555 p.
32. Lekli, Béla, *Az Élelmezési Minisztérium 1951. Az Élelmiszeripari Minisztérium 1952-1956. És a Begyűjtési Minisztérium 1952-1956. Fondjainak Repertórium*, Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2000, 111 p.
33. *Les archives des associations. Approche descriptive et conseils pratiques*. Paris, Direction des Archives de France, 2001, 244 p.
34. *Les religions et leurs archives. Enjeux d'aujourd'hui. Journées d'étude de la Direction des Archives de France. (Paris, Collège de France, 11-12 mars 1999)*. Paris, Direction des Archives de France, 2001, 150 p.
35. *Les Services d'Archives en France. Annuaire/1999*. Paris, Direction des Archives de France, 1999, 98 p.
36. *Les Services d'Archives en France. Annuaire/2001-2002*. Paris, Direction des Archives de France, 2001, 86 p.
37. *Levéltárkezelői Ismeretek. Oktatási segédanyag a tanfolyami hallgatók részére. Okj 52 3452 03*, Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2001, 223 p.
38. Ljapunow, Jurij; Nikirsa, Maria, *Die Urkundenschatzkammer der Bukowina (zum 90 Jahrestag der Archivgründung)*. Czernowitz, Staatsadministration des Gebietes Czernowitz Staatsarchiv des Czernowitzer Gebietes, 1998, 53 p.
39. Lucca Giacobina. *Primo governo democratico della Repubblica lucchese (1799). I Saggio introduttivo. Il Regesti degli atti*, Roma, Ministero per i beni e le attività culturali. Ufficio centrale per i beni archivistici, 2000, 2 vol., 964 p.
40. Moreau de Gerbehaye, Claude de, *Inventaires et guides des dépôts français d'archives publiques conservés à la Bibliothèque des Archives Générales du Royaume (État au 31 décembre 1999), I-II.*, Bruxelles, Archives Générales du Royaume, 2000, 2 vol., 710 p.
41. Porck, Henk J.; Teygeler, René, *Preservation science survey. An Overview of recent developments in research on the conservation of selected analog library and archival materials*, Amsterdam, European Commission on Preservation and Access, 2001, 69 p.
42. Schmidt, Horst Dieter, *Ein verschwundenes Dorf im Banat. Bevölkerungsbiologische Untersuchungen der böhmer – deutschen Gemeinde Lindensfeld*, [Ulm], Armin Vaas Verlag, 1991, 136 p.
43. Schmitt, Oliver Jens, *Das venezianische Albanien (1392-1479)*, München, R. Oldenbourg Verlag, 2001, 704 p.
44. *Stage technique internationale d'archives. Annuaire des participants. 1951-2000*, Paris, Direction des Archives de France, [2000], 68 p.
45. Státní Ústřední Archiv v Praze, *Průvodce po Archivních Fondch A Sbirkách. Die I. Svazek 2*, Praha, Archivní Správa Ministerstva Vnitřní ČR, 2000, 391 p.
46. *Szemponatok a Közlevéltárak Gazdasági Szervekkel Kapcsolatos Gyűjtőterületi Munkájának Végzéséhez. Módszertani segédanyag*, Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2001.
47. *Table-ronde de la Francophonie sur les archives. Systèmes nationaux d'information gouvernementale. (Beijing, 1er septembre 1996). Rapports nationaux*, Hull, [BIEF], [1996].

48. *The Low Countries, 9. Arts and Society in Flanders and the Netherlands*, Bruges, [The Flemish-Netherlands Foundation „Stichting Ons Erfdeel”], 2001, 320 p.
49. Tischler, Ulrike, *Die habsburgische Politik gegenüber den Serben und Montenegrinern. 1791-1822. Förderung oder Vereinnahmung?* München, R. Oldenbourg Verlag, 2000, 410 p.
50. Weinberg, Jeshajahu; Elieli, Rina, *The Holocaust Museum in Washington*, New York, [Rizzoli International Publications], 1995, 200 p.

Periodice

1. „A Magyarországi Közlevéltárak Iratgyarapodása”, Budapest, 2000
2. „Archivni Časopis”, Praha, nr. 1; 2; 3; 4/2001
3. „Arhiven Pregled”, Sofia, nr. 1-2; 3-4/2001
4. „Arkistolaitos”, Helsinki, 2000
5. „Arxius”, Barcelona, nr. 29; 30; 31/2001
6. „Atlanti”, Maribor, nr. 1; 2/2001
7. „Belleten”, Ankara, nr. 240; 241/2000; 242/2001
8. „Boletín de Información”, Madrid, nr. 1-2-3; 4/2000; 3-4/2001
9. „Bollettino del C.I.R.V.I.”, Torino, nr. 37-38/1998, 39-40/1999, 41/2000
10. „Bulgarian Historical Review”, Sofia, nr. 3-4/ 2000; 1-2/2001
11. „Bulletin de L'UNISIST”, Paris, nr. 1/2001
12. „Der Archivar”, Düsseldorf, nr. 2; 4/2001; 1/2002
13. „Études Balkaniques”, Sofia, nr. 4/ 2000; 1/2001
14. „Historical Abstracts”, Santa-Barbara, nr. 4/ 2000
15. „Istoriceski Pregled”, Sofia, nr. 5-6/2000, 1-2; 3-4; 5-6/2001
16. „Izvestia na Drjavnite Arhivi”, [Sofia], nr. 78; 79
17. „Kitanomaru”, Tokyo, nr. 34/2001
18. „Korea and World Affairs”, Seoul, nr. 1; 2; 3; 4/2001
19. „Levéltári Közlemények”, Budapest, nr. 1-2/2001
20. „Levéltári Szemle”, Budapest, nr. 4/2000, 1; 2; 3; 4/2001
21. „Mitteilungen aus dem Bundesarchiv”, Koblenz, nr. 3/2001, 1/2002
22. „Nachrichten aus den Staatlichen Archiven Bayerns”, München, nr. 44, 45/2001
23. „Newsletter”, Istanbul, nr. 53/2000, 54; 55; 56/2001
24. „Otecestvennie Arhivi”, Moscova, nr. 1; 2; 3; 4; 5; 6/2001; 1; 2/2002
25. „Prologue”, Washington, nr. 1; 3/2001
26. „Rassegna degli Archivi di Stato”, Roma, nr. 1/2000
27. „Sbornik Archivnich Praci”, Praha, nr. 1; 2/2001
28. „Slovenska Archivistika”, Bratislava, nr. 1; 2/2001
29. „Südostdeutsche Vierteljahresblätter”, München, nr. 2/2001
30. „Zeitschrift für Kulturaustausch”, Stuttgart, nr. 1; 2/2001
31. „Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde”, Köln, nr. 1/2001

CAMELIA COJOCARU